

A bíráló bírálatairól

Herczog Mária cikkében (Mitől szűnik az erőszak?, január 5.) két tematikus vonulat különböztethető meg. Az egyik szakmai vélemény a múlt év végén elfogadott, majd az Alkotmánybírósághoz előzetes normakontrollra megküldött távoltartási törvényről, illetve az azzal kapcsolatos társadalmi és szakmai tennivalókról. A másik a családon belüli erőszakkal foglalkozó nőszervezetek álláspontjának, pontosabban magatartásának, még pontosabban kritikus voltának bírálata. A cikk elején még azt gondolhatná az olvasó, csak a cikk apropója lenne az, hogy a civil szervezeteknek a törvény elfogadása kapcsán tett nyilatkozatai úgymond "tele vannak tárgyi tévedésekkel - és sértődöttséggel".

Az utolsó bekezdés világossá teszi, hogy ez a cikk fő vonulata: "A kritikus nőszervezetek viselkedése azt mutatja, hogy sem vitázni nem akarnak, sem a többiek szempontjait, érveit figyelembe venni. Kompromisszumokra sem hajlandók, erőből, ellentmondást nem tűrően szeretnék véleményüket érvényesíteni, mint az igazság letéteményesei, akik egyedül alkalmasak szolgáltatások nyújtására is. Éppen ez az a magatartás, amit az erőszakot elkövetőknél joggal kifogásolnak, és aminek haladéktalanul véget szeretnének vetni".

Herczog szociológusként jegyzi írásait. Ennek ellenére rendszeresen pszichológiai kategóriákban értelmezi a vele szakmailag vagy ideológiailag egyet nem értők álláspontját. Tudni véli, hogy alulírottak, "a kritikus nőszervezetek", mit éreznek (sértődöttek, haragosak stb.), mik a szándékaik és motivációik ("nem akarnak", "sem hajlandók", "szeretnék" stb.). Az érzelmi alapú címkézés még a személyek közötti konfliktusokban is kockázatos módszer. Társadalmi, politikai, szakmai kérdésekben pedig úgy befolyásolja a közvéleményt, hogy a köztudatba már beivódott sztereotípiákra - a kielégületlenségük, frusztrációjuk, megbántottságuk miatt úton-útfélen perpatvart kereső amazonok képzetére - épít. Ezt a manipulációt nehezen láthatja át az állampolgár, ha nincs tudomása arról, hogy a vita nem magánszemélyek, hanem két eltérő érdeket képviselő lobbicsoport képviselői között folyik.

Ennek fényében vennénk most sorra Herczog fentebb idézett állításait:

A nőszervezetek értelemszerűen kritikusak. Személyekről szólva negatív kicsengésű, ha valaki kritikus vagy nem hajlik a kompromisszumokra. Nem úgy a társadalmi felvilágosítást, köztudatformálást és lobbitevékenységet is folytató civil szervezetek esetében, ha álláspontjukat következetesen képviselik. A jogalkotás befolyásolása érdekérvényesítéssel, nyomásgyakorlással, nyilvánossággal és ezerféle más - jogszabályba nem ütköző - módszerrel mindmáig a civil szektor, más néven a nem kormányzati vagy érdekképviseleti szervezetek alanyi jogosultsága. E módszerek között kiemelkedő helyet foglal el a bíráló és a társadalmi vita kezdeményezése.

Évek óta vitázunk többek között Herczoggal és a jogalkotókkal is arról, hogyan kellene a családon belüli erőszakot kezelni. 2008. november végén is vitatkoztunk az Igazgatási és Rendészeti Minisztérium (IRM) képviselőivel, amikor konzultatív szerepet biztosítottak számunkra a törvény előkészítésében. Az elfogadott törvényben nem érvényesült az álláspontunk. (Erről lásd alább.)

A jogalkotás területén a különböző vélemények figyelembe vétele és a kompromisszumok kötése nem egyik vagy másik lobbicsoport feladata, hanem a döntéshozóké. Ez történt a most elfogadott törvény esetében is. Ennek nem kell arra késztetnie bennünket, hogy változtassunk álláspontunkon, amit egyébként bármikor megteszünk, ha eddig ismeretlen szakmai érvek vagy tények meggyőznek bennünket.

Mindezt természetesen úgy is le lehet írni - bár ez inkább hangulatfeltétel -, hogy "sértődöttséggel" vagyunk tele, hogy "erőből, ellentmondást nem tűrően" szeretnénk "érvényesíteni" véleményünket, "mint az igazság letéteményesei".

Mint kormányzati összeköttetésekkel nem rendelkező és politikailag előnytelen helyzetben lévő lobbicsoportnak, a kritikán és a vitán kívül milyen más hatalmunk vagy eszközünk lehet arra, hogy ne tőrjünk el, ha a szakmai szempontjaink nem jutnak érvényre? Vajon van-e más feladatunk, mint "munkaköri leírásunknak" megfelelően továbbra is bírálni a szerintünk kritikára szoruló törvényeket? Ehhez képest egyenesen bizarrnak tartjuk a cikk záró gondolatát, amelyben Herczog egyenlőségjelet tesz a törvényt kritizáló szervezetek és a partnerüket szóban vagy bármilyen más módon bántalmazó férfiak viselkedése közé.

Külön szeretnénk kitérni a Herczog által említett szolgáltatásokra. A pártérdekek mellett két egymással ellentétben álló szakmai érvrendszer jelenik meg a családon belüli erőszak kezelése és törvényi szabályozása területén. Az egyik a témával évtizedek óta foglalkozó női jogi civil szervezeteké, miszerint a partnerkapcsolaton belüli erőszak nem egyenlő felek harca, abban tipikusan az egyik fél, elsősorban a férfi követ el erőszakos cselekményeket a másik fél kárára. Így ez leginkább jogi - emberi jogi - kérdés, nem elsősorban életvezetési, pszichológiai vagy szociális probléma. Ennek megfelelően az állam korlátozott forrásait elsősorban az áldozatok védelmére kell költeni. Ugyanezen az állásponton állnak az e témában megnyilvánuló nemzetközi szervezetek is, úgy mint az Európa Tanács és különböző ENSZ-szervek. Szerintünk nemcsak hogy nem hatékony, hanem veszélyes is az erőszakos férfit és az erőszakot elszenvedő partnert találkozásra kötelezni és együtt segíteni őket. A távoltartás lényege éppen az, hogy a nő védelme érdekében ne kelljen találkozniuk. A másik álláspont szerint a családon belüli erőszak életvezetési probléma, két többé-kevésbé egyenlő fél közötti konfliktussorozat, kommunikációs nehézség. Ezért nem annyira a büntetőjog eszközei, mint inkább a békítés segíthet, és az elkövetőkkel ugyanúgy - ha nem hangsúlyosabban - kell foglalkozni, mint a sértettekkel.

Ez a vita, amely évek óta folyik, és amelyben nemcsak két elvi álláspont ütközik, elsősorban arról szól, hogy milyen szolgáltatásokra költsenek állami pénzeket. Nem igaz Herczog azon állítása, hogy: "Az érintett nőszervezetek vitatják, hogy szükség lenne olyan szolgáltatásokra, amelyek segítenek az erőszak elszenvedőinek és okozóinak a történetek

feldolgozásában". Mi szorgalmazzuk az előző bekezdésben kifejtett szempontokból és a Magyarország által aláírt nemzetközi egyezményekből következő szolgáltatásokat. A megelőzés szükségességét sem kérdőjelezzük meg, pusztán a sorrenddel nem értünk egyet. Annyit állítunk, hogy minden intézkedés előfeltétele az áldozatok hatékony védelme és ellátása, ezért első lépésként ennek jogi rendezése a feladat.

Herczog a mediációs lobbis kiemelkedő képviselője és a "családi csoportkonferenciát" Magyarországon bevezető és gyakorló Család, Gyermekek, Ifjúság Egyesület elnöke. A családi csoportkonferenciát - Herczog többször és több helyen nyilvánosan elhangzott, de dokumentumokkal alá nem támasztott állítása ellenére - nagyon kevés országban használják, ott is azzal a megszorítással, hogy a családon belüli erőszak esetében ellenjavallt. Ennek ellenére Herczog következetesen egyenlőségjelet tesz a mediáció, a családi csoportkonferencia és a családon belüli erőszak megoldása közé. Nemzetközi viszonylatban példátlan helyzet, és a lobbizás talán eddig legnagyobb sikertörténete, hogy ezt egy országgyűlés egy az egyben elfogadja, törvényben a távoltartás mellé rendelje, és ezt a szolgáltatást kötelezővé is tegye a bántalmazott fél számára. Mi természetesen nem az általunk évek óta szorgalmazott távoltartást ellenezzük, hanem ez utóbbit: a bántalmazó eltávolítása helyett őt a bántalmazott nővel újra összezáró, és a bántalmazottat ezzel újra veszélynek kitévő közvetítés előírását.

Fentiekén túl is több nyitott vitakérdés merül még föl a családon belüli erőszak kezelése kapcsán. Például a bántalmazókkal való foglalkozás kérdésében is két alapvetően eltérő álláspont létezik. Az egyik a bántalmazók problematikáját azok szexista szemléletmódjában jelöli meg. A másik érzelmi, életviteli és kommunikációs problémákról beszél. Herczog ez utóbbi iskola híve, így nem meglepő, hogy a haragmenedzsmenettel tartja a jó módszernek a bántalmazókkal való foglalkozásra. Ezt a vitát Nyugaton már rég lezárták tünteti fel, s ezzel megintcsak nem szolgálja a szakmai vitát, mint ahogy azzal sem, ha a családon belüli erőszakkal foglalkozó nőszervezeteket azért bírálja, mert élnek az egészséges társadalmi és szakmai vita továbbvitelét biztosító bírálat jogával.

FIONA Alapítvány

Inter Alia Alapítvány

NANE Egyesület

PATENT Egyesület

Stop-Férfierőszak Projekt

Ultra Ibolya Feminista Akciócsoport